

یادگ ل ما نگرتنی حقدی شوباتی سا 1991 ل زیندانی ئمن سورکدی سلما نیی ... مقدار هادی

سرتایک :

مانگی ئابی سا 1990، ئو کات بوو ک ژمی ب عسی عراق ه رشی کرد سار کویت و داگیری کرد . ل و سارد م دا حزبی ب عس چاوی سوربوو بوو ، چونک ل ناوخی عراق و ل ناوچ ک دا وک ع نتری ل هاتبوو. ل ناوچ دا و ب تایب ل کوردستانا ک ل م ژو ب نک ی کی نا زای تی بوو، ک چی ل ودوایان دا و ب پچ وان و ی پ شوو ب شک ی زری خ ک ب ناچاری یان ب زری و ه ندک ک سیش ل ژر فشاردا ملی دابوو ب ب شک ل سیاست و کرد کانی ب عس . ک ه ب ب ت ئم و زع ب س ر خ کیدا خراب شکا ب و ب ع سیش پ یتا پ یتا ل گای ت کشانی وحی ب ر نگاری و نا زای تی ، خ ک ب ل شاو ناوئوس د کرد ل ناو یز کانی سوپاو ج یشی ش عی و جاش و چ ن دین شک و شو و د زگای س ربازیی دیک .

ل و سارد م دا و ب کرد و ل ب ر ئ نجامی ئ و کاولکاریان ی ک ژم ل کوردستان داو ل سا لانی پ شووتر ئ نجامی دابوو ، گ ر ب د گم ن ن بویای گوند کی ب پ و ن ه شت بوو . ب م پ ی و ئ و د م ه موو خاکی کوردستان ب س ر دوو ز ندا داب ش ببوو . ز ن ک ک ب شی ناو و ی شارو شاروچک کان بوو ک خ ک کی م د نی و دامود زگا کانی حکومت و پیداراوان و ک ل لای ن د و ت و ب یان ه بوو ت دا زیان بکن . ل ب رامب ردا ز نیکی تر ه بوو ک پی د و ترا " مو ح م " ب واتای ق د غ کراو . ب گ یشتن ب م ناوچان ئ و ن د ب س بوو ک چ ند م تری کی ک م ل ق راخ شارو شار چک کان ب ترازیت و ئ گ ر ک سی ب تاوان د ستگیر بکرایتا ی ، ئ و ا بی س و دوو دوا ی ل پ چین و م رگ چا و وانی بوو .

ل ب ر ئ نجامی سرتای ه رشی عراق ب سار کویت ، س راپای عراق ب کوردستانیش و خرای حاتی ئاماد باشی و س ربازگیری سرتاسری . ب پ ل و ل زوترین د رف تداو ب پی پلانی ژم ،

مەشقی سەربازی و چەككردنەشانی كردە دیاردەییکی گشتی . بێم پەیی و زەر بەزویی سیمای ژبانی كەمەمەییەتی تاكەكانی كەمەمەگای عێراق گەدرا . چەك و جلی خاکی و سەربازی هەموو كۆن و كەلەبەرەکی داگرت . هەربەپەلەو لە گەمەپانی سیاسی ناودەووتیدا بە كەی دەنگ و لە نەتەوێكگرتوكانەو حەسارەکی ئابوری سەخت كرایە سەر عێراق و هەموو سنۆرەكانی لەداخرا . لەو كاتەدا لە عێراقدا نرخێ كە سەرەتاییدەكان و پەداویستی ژانە بەتایبەت نان و گەنم و شەكرو چا ، بەدیان جار و بگەرە سەددان جار بەرزبەو . لەو نەوێدا بژوێ خەكەكانی هەزار و كەمەمدەرامەت كەوتە مەترسییەکی گەورەو . هەبەتە ئێمەو لەو سەردەمەدا گەلیك كاردانەو و كاركردی تری ئابوری و سیاسی و دیپلەماتیک لە ناوچەكەو عێراقدا ویا نەدا .

هەرچەندە بە وەواوەت ئێو هەرشكارییە زەبەلاحی و بەهەزویی عێراقی نیشانەدا ، بەبەم لەهەمانكاتدا و لەناوخەدا كەلەنیکێ كردەو بەرەو وەوێ بزوتنەوێ ناوەزاییەتی و سیاسی لە كوردستاندا . بە ئێمەێ كەخراوەكەنی بزوتنەوێ چەپ كە ئێو كات لەناو شارو شارچەكەكاندا جووێ سیاسیمان هەستی پەدەكرا ، ئێمە هەلە بوو دەرەتەك بە پەرەپەدانی زیاتری پەوپاگەندەیی سیاسی و دەرەدانی خەك بە بەرگری و هەرش و دزاییەتی دەزگا ئێمەنی و سەربازییەكەنی ئێمە . ئێو كات چەپەكان یەكەمین كەخراوی سیاسی بوون لە عێراق و كوردستاندا هەر بەزوویی بانگەواز و زەنگی هەپەجان و وەخانی دامودەزگاكانی ئێمەیان بە نیمچەئاشكرا و بەنەهەنی بە خەك ادەگەیان و بەشەك لەشاروشارچەكەكانیان پە كردبوو لەبەیاننامەو بەواوكراوكان كە ناوێكەکی سەرچەمیان هەندانی خەك بوو بە وەپەین .

نومبر سور کي :

له سهرده مي به عسدا نه منه سوره کي سلmani به شايه تي هه موو نه وانهي که نهو سهرده ميان به بيردات له دهندهيدا کهم و نه بوو. به عس به تايهت نهو بينايهي ب دهرگاي نهمني سلmani دروست کردبوو. خودي دزگا کي هاوتاي نهبوو له هه موو عراقدا چ له قه باره و مه حکه مي بيناکه وه، يان له ستراتيجه تي شو نه که دا و ههروه ها له دنده يي و ببهزه يي نه منه کانيشدا. ته نانهت کاتک مرقي ناسايي به پياده يان به نه تمل بيل به شقامي برردمي بيناکي تپه بويتايه نهوا به ته ماي خت نه بويت که به سهلامه تي دهر باز بويتايه تا نهو سهری شه قامه که.

بشي ناو و وي بيناي نومبر سور کي پکها تبوو له چندين يکي جياواز و لگي نهو و ش سرجم بيناکي هه موو پداويستي کي تدا بوو تانانت ب ب نرينخان ي تايب تيش و. يکي زيندان ک و تبوو بشي س ر وي بيناکي، س ديوي بشي د ر وي زيندان کي ب توندي و م حکم چوارد ور ي گيرابوو، تانانت ناسماني او و کانيشي ب تلي دکاوي ت نرابوو.

زينندان کي داب ش کرابوو ب س ر هه ي يک و دوو لگي ژمار يک ژووري بچک ل ي تاک ک سي و له پ ناشيدا ژوور يک ب پاس وان کان دروست کرابوو لگي ژوور يکي تايب و ب جيا ب ژناني زينداني ک دک و ت س ر تاي مدخلي ناو و وي زيندان. پاشان ل ناو و ب قادر م يک دک چويت قاتي دوو ک پکها تبوو له چندين ژووري تاک ک سي لگي قاع ي س و چوار و پنج. شاي ني باس ک هه قاع يک ب دوو دهرگاي ناسن و م حکم قه کرابوو، ل ناويش و جگ ل شو ني هه واک ش هيچ کراو يکي تري تدان بوو. ب ي زينداني جگ ل دهرگا و ديوار و بنميچي برز شتي کي تري ن د بيني و گ ر کار با نه بواي جياوازي نهوان ژو شو ب ناستم دکرا. ل و دوايان دا ز ر جار کار با نه بوو، ئيتر نه م ش دک موچاوي ي کتريمان ب ناستم د بيني.

ب ياري مانگرتن :

ژي 17 و 2 سا 1991، نه مه که نزیکه ي 64 زينداني له هه ي (قاعة) يک خنرابوين مانگرتنمان له خواردن اگ ياند. پيکها تووي هه ک به شي هه ره ز ر ي زينداني سياسي بوو. لگي نهو و ي ز ر ب مان س ر ب کخراو چ پ کان بووين، بام بگشتي سهر به حزب و بيرو اي جياواز بوين. ب نه مانگرتنه نزیکه ي 3 شهو به نه ژيه وه کاري

به رده وام و نیمچه نهانی و له ووه وپیشی ب کرابوو تاوه کو سهره نجام له ناو خماندا به پلانی ته واهوه به ووه گه یشتین که له به یانی ۱۱ژی ۱۷ی ۲ دهست به مانگرتن ب به دهست ه نانی خواردن کی زیاتر بکه ین .

به ره نگار بونه ووی دنده یی به عس له ناو زیندانداندا به تایبه تی ئه منی سلمانی، ناک کار کی ئاسان نه بوو بگر لگ م رگدا بر و ووبوو . له زیندانداندا ئه ستم بوو دوو زیندانی پکه وه قسه بکه ن له کات کدا ئه منک چاوی لبت . ئگ ر کار کی وا و ویدا با ، ئوا حه تمه ن دوا ی ئه وه دارکاری و ئشک نج و فه لاقه یه کی باش ده کرایت . ئمه وه ک زیندانیه کان ب یه که م جار له م ژووی ئه منی سلمانیدا به و ژماره ز ره وه به ره نگاری و مانگرتنمان ئه نجامدا . ئه وه جگه له وهی هه موشمان دنده یی جه لاده کانی ئه منمان باش ده ناسی و به و پیه ش مه رگمان له پیش خمان دانابوو . به ام مانگرتن پویستی هک و ب یار کی بو رانه و دل رانه بوو وه ب گشتی هه موومان له سهری ک بووین . هه به ته ئه وهی ل ره دا گرنگه بو تر ت ، ئه وه یه که هه موو زیندانیه کان سهر باری ئه شکه نجه و ل دان له برسیه تی هه کی له اده به دهر دابوین ، ته نانه ت ئه گهر ده ستمان بکه وتایه ، ئوا له برسانا ب نمونه ، هه لکه ی پیس و تو ک کی شوتی، کا هک ، ت پی چا ، وه نانی که و کردوی چه ند مانگ ک له وه وپشمان ب ه ۱۱۱ داوان ده خوارد . گرنگ ئو بوو شتکت د سک و ت و بیخ یته ناو گ د و .

جا به و حا ه شه وه ئه و ۱۱ ژه به یانی زوو له سهر ئیتفاقی ۶۴ که سی زیندانی دهست به مانگرتن کرا . ئه و به یانی هه وه ک جار ان یه ک له پاسه وانه کان دوا ی ئه وهی ژماره یه ک له ده رگای مه حکم به قف و زنجیری کرده وه خواردنی به یانی ب ه ناین. وه ک جار ان ئه و خواردنه ی که پ یان ئه داین پ کها تبوو له هه ندک نان له گه ۱۵ نزیکه ی لیتر چا که ب ت نه ا بنی مه نجه کی گه وری داگرتبوو . ئه م خواردنه ده بوو وه ک برا و به یه کسان به شبکر ت له نوان ۶۴ ک سدا .

دوا ی ئه وهی پاسه وان خوادنی ه نا ئمه ی کس ر و وتمان نا یخ ین و بیبه ره وه . ئه و گو ی به ئمه نه داو چاوو نانه که ی داناو دوا به دوا گه ایه وه و ده رگا کانی یه ک به یه ک به دوا ی خیدا قف دا . پاش ماوه ی نیو سه عاتک ، ئامری پاسه وانه کان هات ب ئه وهی گوایه مه نجه ه که به به تا ی بهر ته وه .

ئامره که ناوی (ئبو ده له ف) بوو ، که س کی تا ب ی قه ه و و زله بوو ته مه نی ل نوان ۲۵ تا ۲۸ سا ئه بوو . ئه م کا براه ز ریش له خ ی بایی بوو له وه ده چوو به ه ی ئه وهی ئامر پاس وان بوو خ ی به شوان و ئمه شی وه ک مه سیر ده کرد . ئه بو ده له ف ل هاتن ژوور و دا تا

نزیکی مه نجه هه که هات و کهزانی نانه که و چایه که مان بهش نه کردوه و دهستمان له نه داوه ، به تهوس که وه به زمانی عهره بی ووتی "ها به نانه که تان نه خواردوه" ! چند که سهک له ئه مه له وه امی ئه ودا ووتیان ، خواردنه که که مه و ئه گهر به مان زیاد نه کهن وه ری ناگرین و ناخه یین . ئه بو ده له ف به لوت به رزییه وه له وه امدا ووتی : "من ئه زانم ئه م خواردنه که به ئه وه هاتوه که مه و بهشی به ئه کی ده له فی کوام ناکات" ! ئینجا به تهوسه وه ووتی : "به ام ههر ئه وه هه یه واچا که بهشی بکه ن و بیخه ن" . دوا ی چند قسه یه کی تری له و چه شنه به یشت و ئامه ژگاری ئه وه ی کردین که نانه کا مان به یین . ئه مهش به یاربوو دابومان و له سه ر قسه ی خه مان سوربوین و نانمان نه خوارد . دیار بوو ئه بو ده له ف لای مه به ست بوو که بزانه ت ، ئه مه به قسه ی ئه که یین یا نا .

پاش که مه کی تر ها ته وه و ئه مجاره پاش مشتوم کی زه له به یینی ئه مه — وه ک زیندانیه کان — و ئه ودا سه ره نجام به لووت به رزییه وه ووتی: "کو ه کا نم ئه م کاره ی ئه وه په ی ده یین — ئیزاب — واته مان گرتن" . وه ئا گا داریشی کردینه وه که ئه م کاره سه ره نجامی باش نا به ت به یه ووتی دواتکام ئه وه یه نانه کا تان به شکه ن و بیخه ن . ئه مهش به په ی پلان خه مان له وه ئه پاراست که به ده می خه مان به یین مانمان گرتوه . چونکه ئه مانزانی به و جاره له وان یه ده موده ست کوشتارمان بکه ن ، یاخود ههر نه به ئه وا دیسانه وه ده مان خه نه وه ژه ر ئه شکه نجه . ئه مه ئه مانویست مان گرتنه که شمان سه ربگره ت و زه ره ریشی تیانه که یین .

دوا جار له وه امدا چند که سهک له ئه مه و به په ی پلانی په شوه ختی خه مان به ئه بو ده له فیان ووت : "نا ئه وه ی ئه مه ده یکه یین په ی نا یین مان گرتن ، به کو ئه مه نانه که مان که مه و برسیمانه و ده به به مان زیاد بکه ن . ئه گهر نا ئه وا ئه مه نان ناخه یین و ده مانه و به ت چاومان به به یین و به ری ئه من بکه و به ت " سه ره نجام که زانی ئه مه په داده گرین و قسه کردن سودی نییه به یشتوو دیسانه وه چند جار کی تر په ی ووتین — ئه مه ئیزابه ... ئیزاب ... خه تهره — به ئه وه باشترو من به ئه و م که نانه که تان وه رگرن و بیخه ن . ئیتر دوا ی ئه وه ی ئه و به یشت ، ئه مهش به گشتی سوربوون له سه ر هه و به ستیمان به ناوچه وانمانه وه به دی ده کرا . به ام له گه ئه وه شدا ههر دوا ی ئه وه هه ستیمان ده کرد که ئیتر ئه گهری ئه وه هه یه وه زعه که بگه یه ت و له وان هه به چه که وه به یین و گوله بارانمان بکه ن .

پاش ماوه يه کي تر کا تـ کمان زانی دهرگاگان يهک له دواي يهک کرانه وه و
 کـ مهـ کـي زـ چـه کـداری ئـمن له گـه بـ وـ بـري گـشتي ئـمن که ناوي
 "خـهـ فـ" بوو ، بـ وـ بـري زيندان و ئـشکه نـجه که "رائـد ماجـد" بوو
 هـريـهک له "جمال و تاريق" که دوو جهـلادی زـ ترسناک بوون ، به
 ژوور که وتـن . ئـمانـه هـمـويان تا ديوي يه که مي شيشي محـاجـره که ها تن
 و له و شوـنـهـدا گـيرـسانـه وه که هـشتـا دهرگا يهک ما بوو له به يني ئـمه و
 ئـهـوانـدا . ديارـ ئـويـش بـ بهرگري بوو له هـمـوو وداو کـي
 نـخـواـزراو . سـير بوو ، قـت وانـبوو کـ ئـمـنه کان به چه که وه بـنـ
 ديوي يـکـم و بـردـمي شيشـ محـاجـر يـکـاني ناو ژووري زيندانه کان .
 ئـمـش لـو کا تـدا کـ چهک به دهـسـتمان له بـردـمي شيشـکانـدا بيني ،
 ئـتر بـگـشتي ترسي ئـهـوه مان لـنـيشت که گوله بارانمان بکـن . بهـام
 هـر زوو "رائـد ماجـد" به توـهـيـه وه ووتـي ها... چـيتـان دهـوت ؟ بـپـلـ
 و لـپـتاو . . لـهـمـوو لايـکـو ، زيندانيـکان ، هـبـت بهـشـکـي زـ
 دهـسـتي هـبـي بـ نـري قـسه کردن . له ناکاو مام "سـفـي" که پياو کـي
 به تهـمـني يـشي ماش و برنج بوو تاوي دا يـمـه نـجه هـکه و ووي خـي
 کرده بـ وـ بـري زيندان "رائـد ماجـد" و ووتـي سه يدي ئـيا ئـمـ بهـشي
 64 که سـئـه کات ؟ دواي ئـه وه هـريـه که به نـرهـي خـي باسي ئـه وهـي کرد که
 وهـزـعـمان خـراپـه و نان و خـوارـدنه که بهـشـمان ناکات . ئـمـنه کانـيـش له
 وهـا مـدا زـرـبه يان ئـهـيانووت ، که ئـمانـه (ياني زيندانيـکان) هـر
 دانـيـشتـوون هـيـچـيان نيـه و هـر بـير له خـوارـدن ده که نه وه ، رائـد
 ماجـديـش که له ترسي بـ وـ بـري گـشتي شـپـرزه بوو ئـهـيووت جا عـسـکـه ريش
 له بـرـکـاني جـنگ هـر ئـهـوه نـدهـي نان هـيه و ئـتر ئـوه بـ ناـازـين
 ! ئـمانـه وه گـهـلـک قـسهـي تر و کـين و بـين له ئـمه و له ئـهـوان .
 سهـره نـجـام زانيـيان که ئـمه سورين له سهـر داخـوازيـه کانـمان بـيه له
 کـتـايدا ئـد ماجـد ئـمـري به ئـمـنه کان کرد که بـچـن مـقاوـلي

خواردنه‌که‌ی بـ بـنـن . هـنـدـ شـپـرزـ بـوـو بـ پاسـ وـانـ کـانـی ووت ...
 “بـنـن ئـو سـهـگـابـهـم بـ بـنـن ئـهـگـهـر لـهـبـهـر سـینهـماـکـانـیشـدا بـت” .
 دواجار که زانیان ئه‌م کاره داواکاری هه‌موو زیندانیه‌کانه ، چاریان
 نه‌ما بـیه له پـش هه‌مویا نه‌وه بـپـش و بـری ئـمن چـووه دهرـو و
 دواپیش ئه‌وانی تر به‌دوایدا .

پاش ماوه‌یه‌کی کـم وکاتـ کـمان زانی که دوو پووش خورما و نانـکی
 زیادە‌ی زـریان بـ هـنـاين ، نانی هـورامیشـی لـگـگـ دابوو کـ لـوپـش
 قـت نـمان دـیـبوو . ئـمـهـش له ناو خـشی سـهـرکـهـوتـندا نـه‌کـه‌مان
 به‌شکرد و تا چه‌ند ئـژـک به‌وجـره خواردنه‌که‌مان زیادکرا .
 به‌م جـره ئـمـ ئـوکات له سـهـرکـه‌وتـندا هـزی یـکـگـرتـووـی خـمان دـبینـی
 و بـواو مـتـمانـه‌یـه‌کی زـرـتـرمان به‌یه‌کتر په‌یدا کرد و به
 ئه‌منه‌کانیشمان نیشاندای که با له زیندانیش بین به‌بام هه‌موو کات
 له‌سەر مافی مافی خـمان سورین . ئه‌وه‌ی جـگـای وه‌بـیرـهـنـا نه‌وه‌یه
 ئه‌وه‌یه که ئه‌و ووداوه پـش ئـپـه‌ینه سـه‌رتـاسـه‌ریه‌که‌ی کوردستان بوو
 به 20 ئـژ .

شایانی باسـ ئـو کاتـ پارتی دیموکرات یه‌ک تاکه‌که‌سیشی وـکـ زیندانی
 سیاسیی له زیندانی ئه‌منه‌که‌دا نه‌بوو . ئـمـ نـک لـبـرـئـو وـی
 کـخـسـتـنـکـانـی پارتی پـنـاين و مـحـکـم بوون ، بـپـکـو لـبـرـئـو وـی
 پارتی هیزـکی سیاسیی نامـی ناو گـگـپـانی سیاسیی و بـرـگـری
 ئـودـمـی کوردستان بوو و خاـوـنی پـگـیـک نـبوو بـ تـایـبـت لـ
 ناوچـی سـلـمانـیدا . کـچـی ئـم حزبـ لـسـرـتـای خـپـشـانـدا نـکـانی 17
 شوباتی 2011 ژمارـیـکی بـرـچـاو لـ گـنـجـکـانی شاری سـلـمانـی شـهـیدو
 بریندار دـکات .

ئەمە بێ خەباتمان لەزیندانی ئێمەسورکەو و لەودەمدا، مەمەکمان
 ھەکرد بێ سەرلەنوێ بنیاتنانەوی بەرگری و وەناکردنی ژیانەکی
 نوێ! حزبی کوردی لە خەباتدا، ئێیووت "ئێتەنەمی بێ کوردستان".
 کەچی ئەمە، تەماری مەرگی خەمان کردبوو، دەمانووت و دەماننوسی
 "دەبی بەوخە" ! سەیربوو پلەدارکانی سەرانی ئەمە لە زینداندە لەو
 شیعارە کەیفیان دەھات و ئێتووت ھەنگوینیان لە کەلکەداردا
 دەزیووتەو. ئێوان جەللادبوون بێ مەرگی ئەمە تینوبون و ئێیانزانی
 ئەم شیعارە وەک بەگەیک وایە بێ تاوانبارکردن و جەبەجیکردنی
 فەرمانی مەرگ بەسەر ئەمەدا.

لەو سەردەمدا ئەمە چەپ و کەمەنیست گەرچی کەمبۆین، بەمە
 پارچەیک بۆین لەخەراگری و کەنەدان، ئاخەر گوێمان بەھیچ نەئەدا
 و تەجەدامان دەکرد. بێ ژیان و ئازادی کەمەبۆیتە، بێ مەرگی
 خەمان شەمان لەگەڵ مردنەدا دەکرد...! بە ساتەکیش ھەدادان و
 کەنەدانمان نەبوو. لەگەڵ ئەوەی بەردەوام لەگەڵ مەرگ و لەناوچون
 و مەوێرانیدا ھووبەو بووین، کەچی سەربەند و سەرکەش چاومان لە
 ئاسەبوو.

تەبیینی: وەنەیی یەکەم وەنەیی قەاعی یەکەو ئێو شوونەیی کە لەو
 بەرواردا مانگرتنەکی تەدا ئێنجامدرا. سەرچەم وەنەکان ئێسە و
 راستین و تا ئێستاش بێ دیمەنانەو ماونەتەو.

<https://www.youtube.com/watch?v=0GVLpzIVln8>